

Η ΕΚΘΕΣΗ - ΒΟΜΒΑ

Ολόκληρο το κείμενο του πρώτου μέρους της έκθεσης Αβέρωφ προς τον πρωθυπουργό κ. Ράλλη (που δημοσιεύτηκε χτές στην εφημερίδα «Εγνατία» της Θεσσαλονίκης), έχει ως εξής:

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

1. Από την μελέτη των κυριότερων οικονομικών στοιχείων — την ασφαλή απειλή ακόμα — καταλήγω δε πάρα πολύ απουχητικά συμπεράσματα για την προσηχή πορεία της οικονομίας μας.

Καταλήγω στο ότι αν από τώρα — παρά την προκλογική εποχή — δεν ληφθούν ορισμένα μέτρα, στο τέλος του έτους η κατάσταση θα είναι πολύ χειρότερη και μετά θα είναι σχεδόν ασυμμάχητη.

Είναι γι' αυτό σαφές να γράψω την παρούσα έκθεση, την περιορισμένη μόνο για ελαχιστο κύκλο υπεύθυνων προσώπων και κατά τ' άλλα να μείνει ασητηρότητα απόρρητη.

(Για να επιτευχθεί το τελευταίο αυτό, η ανά χειρας έκθεση δακτυλογραφείται ενός του γραφείου μου απ' πρόσωπο της σπουδαίου εμπειρίας μου).

Παίτα από μερικές διαπιστώσεις θα εκθέσω σε πολύ γενικές γραμμές τι επιβάλλεται ή τι μπορεί να γίνει σήμερα.

2. Το αναμενόμενο δυσμενέστερο από τα υπάρχοντα στοιχεία, το οποίο κα' ως τώρα δεν γνωρίζα, αφορά το δημοσιονομικό τομέα.

Το έλλειμμα του τακτικού προϋπολογισμού, από όσα ακούσαμε, θεωρούσαμε ότι θα είναι γύρω στα 10 ή το πολύ 15 δισεκατομμύρια, και ότι με κάποια ανάκαμψη που λεγόταν ότι αρχίζει, θα μειωνόταν γάρη σε αχθήση κοδών. Ήδη όμως φαίνεται έββαιον ότι τα έσοδα θα μειωθούν κατά 20-30 δισεκατομμύρια δραχμών και ότι τα έξοδα (λόγω ιδίως αυξήσεως της τιμής του δολλαρίου και συνεπώς αυξήσεως της τιμής των πετρελαιοειδών) θα αυξηθούν κατά 20 δισεκατομμύρια. Συντέπως έλλειμμα του τακτικού προϋπολογισμού του 1981, σχεδόν έββαιον, 40 ως 50 δισεκατομμύρια.

Αλλά τούτο δεν είναι το χειρότερο. Διότι εις τούτο πρέπει να προστεθούν τα επίσης έββαιον ανοίγματα των «Δημοσίων Επενδύσεων» και των οργανισμών ή επιχειρήσεων τα οποία καλύπτονται από το Δημόσιον. Φθάνουμε τότε στον πολύ μεγάλον για τις ελληνικές συνθήκες αριθμό των 240 δισεκατομμυρίων δραχμών. Σ' αυτά δεν προστίθενται 25 δισεκατομμύρια για αποδελταποίηση

ση πετρελαίου. Θα έπρεπε όμως να προστεθούν περίπου άλλα τόσα που αντιπροσωπεύουν οφείλη του Δημοσίου προς το ΙΚΑ).

Από σπουδαίητοι ελληνική σκοπιά και αν κοιτάξουμε τους αριθμούς αυτούς, θα καταληφθούμε από βέος. Τα 240 δισεκατομμύρια δηλ. αντιπροσωπεύουν το 52,5ο) των προβλεφθέντων συνολικών εσόδων του 1981. Η αναλογία δεν χρειάζεται τον του κρατικού προϋπολογισμού και σ'ολοκλήρωμα.

Διδομένου ότι το έλλειμμα αυτό (όπως ακι εκείνα των προηγουμένων ετών) τα σχεδόν εξ ίσου υψηλά) καλύπτονται με δανεισμούς, έχουμε τις ελές πολύ δυσμενείς επιπτώσεις:

α. Αυξάνουμε κάθε χρόνο το έλλειμμα κατά το μέγεθος των τόκων που καταβάλλουμε για τα δάνεια τα οποία συνάπτουμε για να καλύψουμε το έλλειμμα. Το ποσόν δε τούτο αυξάνει πάλι κάθε χρόνο λόγω καταβολής τόκων επί των κεισματοποιηθέντων τόκων. Δύσκολο πρό γειρα να έρω ποιά είναι από το ποσό και με τι ρυθμό πορεύεται προς τα να. Πάντως κάθε χρόνο ξεδιδούμε αρκετά δισεκατομμύρια και συνεχώς περισσότερο μόνο και μόνο για τους τόκους των ελλειμμάτων του δημοσίου τομέως (για το 1981 γύρω στα 15 δισ.).

β. Ο προαναφερθείς δανεισμός γίνεται κατά 70-75ο) περίπου σε δραχμές και κατά 25-30ο) σε (όργανισμών του δημοσίου) σε συναλλάγμα στο εξωτερικό. Το μεγαλύτερο δηλ. μέρος (γύρω στα 170 δισ.) το παίρνουμε από τις καταθέσεις. Ποσ σημαίνει ότι εκτρέφουμε σημαντικότατο μέρος των καταθέσεων από τον υψηλή και παραγωγικό τους σκοπό, που είναι η χρηματοδότηση της ιδιωτικής επιχειρησιακής δραστηριότητας. Και τούτο όταν η δραστηριότητα αυτή είναι η βάση για την εν γένει ανάπτυξη της οικονομίας και σήμερα για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού και την ενίσχυση της ανακαμψέως.

3. Σε γωριστή παράγραφο αξίζει να δείξω, με τους λίγους αριθμούς που πρόφθασα να μελετήσω, πόσο τούτο είναι αληθινό και επιτήμιο.

α. Η συνολική χρηματοδότηση όλων των μισθών και μικρών επιχειρήσεων (περίπου 350.000 όλες μαζί) ήταν 42,1 δισεκατομ. δραχμές τον Απρίλιο του 1980 και 52,7 δισεκατομ. τον Απρίλιο του 1981. Αυξήθηκε κατά 25ο) δηλ. λίγο ένω του σχετικού τιμαρίθμου. Αν οι χρη-

ματοδοτήσεις 350.000 βιοτεχνίες είναι κατά το πλείστο υγιείς και χρηματοδοτήθηκαν με σωστά τραπεζικά κριτήρια, αυτή η μικρή αχθήση της χρηματοδοτήσεώς τους, σε ώρα που θέλουμε ανάκαμψη, είναι ανεπαρκής.

β. Άλλο περιστατικό είναι πιά χαρακτηριστικό:

Μολονότι το Κεντρικό της ΑΤΕ (αντίθετα προς δεξιούτας Υποκαταστροφών της) με είχε άλλως πληροφορήσει ότι παράγονται στην Τράπεζα επαρκής πιστώσεις (ίσως από αίσθημα ευθύνης) έλλειψα τα ελές από στοιχεία του Υπουργείου Συντονισμού διά τα «καλλιεργητικά» και τα «μισομακροπρόθεσμα» δάνεια, που είναι η πιά δραστική μορφή των πιστώσεων της γεωργίας:

Χρηγήθηκαν καλλιεργητικά τό α' έξαιμιο του 1980 5,7 δισ. δρχ. το αντίστοιχο του 1981 14,6 δισ. δραχμές.

Χορηγήθηκαν μισομακροπρόθεσμα τό α' έξαιμιο του 1980 5,7 δισ. το αντίστοιχο του 1981 6,1 δισ. δρχ.

Τα καλλιεργητικά αχθήσων κατά 3,2ο) το.

Τα μισομακροπρόθεσμα κατά 7,2 τοίς εκατό.

Δηλαδή και τα δύο σε σταθερές δραχμές μειώθηκαν πολύ. Και τούτο τώρη από λόγω πληθωρισμού έχουμε ειδικώς σ'αχθήση από αχθήση της πρωτογενούς παραγωγής (κυρίως καλλιεργητικά) και της παραγωγικότητας (κυρίως μισομακροπρόθεσμα).

4. Πάνη προχωρήσω σε μερικές γενικές εννοίες προτάσεις, καλό είναι να σημειώσω σχετικά τα ελές:

Ο σγκώδης δανεισμός του Δημοσίου για τον οποίο έγινε λόγος στην παρ. 3 κατά ένα μόνο μέρος διατίθεται, κατά τρόπο που άμεσα η έμμεσα τονίζει την παραγωγή. (Ορισμένα έργα που γίνονται διά του Κρατικού προϋπολογισμού ή του Προγράμματος Επενδύσεων, επιδοτήσεως προϊόντων, λιπασμάτων, έξαγωγών κ. ά.). Κατά ένα άλλο μέρος είναι πολύ έββαιον έσοδα παραγωγικότητας, και κατά ένα άλλο εξυπηρετεί (και τονώνει) την, κατά πολύ, στείρα κατανάληση (επιδότηση της ξεκίνησης κατά έ δραχμής το λίτρο, των τηλεφωνικών τελών και άλλων).

5. Ευόλιον σημείο, σ' αυτή την περίοδο, είναι η κάποια κάμψη του τιμαρίθμου, και η έλπιδα μερικών ειδικών πως για ολόκληρο το 1981 θα διατηρηθεί κάτω των περσοίων επιπέδων. Αλλά δεν πρέπει να λησμονούμε ότι ο επίσημος τιμαρίθμος, όσο ειλικρινής και όσο συγκρισιμος με το παρ-

ελθόν και αν είναι, δεν είναι, ο μόνος που επηρεάζει τον καταναλωτή. Όλοι καταναλωτικοί πολλά ελές που δεν περιλαμβάνονται στη διαμόρφωση του τιμαρίθμου και οι τιμές των οποίων αυχθήσων πολύ περισσότερο από αυτών. Τούτο μαζί με την πολλή πιθανή σγκώδης της αυχθήσεως του επίσημου τιμαρίθμου, θα προκαλέσει εντόνους πιέσεις για σοδορές νέες αυχθήσεις μισθών και ημιομισθίων, με όλες τις συνέπειες που αυτό έχει για την αποσταθεροποίηση της οικονομίας.

6. Στη γωρηγή και απειλή αυτή έκθεση της σημερινής κυβερνάσεως, προσβέτω δύο μόνο λόγια για τη συναλλαγματική μας θέση γιατί πρόκειται για καιρία πλεύρα της οικονομίας. Από την έκθεση που έλαβα (μετά από των οποίων περιηγήτηκα αλλά πληρήσαστη και του Συμβούλου του Πρωθυπουργού κ. Ουκοκροσού), προκύπτει ότι η συναλλαγματική μας θέση δεν είναι καλή. Θα γωρισθούσε και πάλι νέα βάνεια εις το εξωτερικό για να καλυφθεί το έλλειμα με εξωτερικούς πληρωμούς. Ένα σ' έββειον μέρος σ'αχθήσων σε υψηλή πολιτική αποδελταποίησης πιστώσεων, που σημαίνει προστασκόλική κάλυψη μελλοντικών ελλειμμάτων. Αλλά παρ'ταύτα το γεγονός ότι το συναλλαγματικό έλλειμμα (μιας με τοκοχρεωλώσια των παλαιότερων δανείων) θα κυμαίνεται γύρω εις τα τρία δισεκατομμύρια δολλαρία. Παραμένει επίσης το γεγονός ότι κατά το πρώτο έξαιμιο του 1981 το απόθεμα μας εις χρυσό και συναλλάγμα μειώθηκε περίπου κατά ένα δισεκατομμύριο δολλαρία. Δηλαδή έχει δημιουργηθεί μία αρκετά κρίσιμη συναλλαγματική κατάσταση. Πόσο σπείγουμε να διορθώσουμε; Πως θα έββαιον τις συναλλάγμα τακοχρεωλώσια, που τώρη πάντως υπερβαίνει τα 1.000 εκατομμύρια δολλαρία; Και, ως ποτε το εξωτερικό θα μας δανείζει;

7. Είναι βέβαιον ότι σ'αχθήσων καταστάσεις υπάρχουν σε όλες σ'είδων τις χώρες, σιμήςως λιγότερο εντόνως ενίοτε πιά έββαιον. Είναι επίσης βέβαιον ότι τα αιτία είναι εις έπ, το πλείστον τα ίδια. Και ίβια είναι προπάτω τα:

Πρώτον η έπισση, οργανωμένη και μη, και της δικής μας καταναλωτικής κοινωνίας που εννοεί να ζει σε πιά υψηλό επίπεδο από ό,τι το επέτρεπει το δικαίωμα του τόπου — κοινωνικό φαινόμενο δύσκολον κατασσολεμούμενο — ενώ συγχρόνως δεν μ'αχθήσων την παραγωγικότητα της.

Δεύτερον, οι ποικίλες συνέπειες της πετρελαιοκής κρίσεως.

Τρίτον, η αστάθεια των νομισμάτων, με πολυσήμιατο τελευταίο γεγονός της αχθήση της τιμής του δολλαρίου εναντίον όλων των νομισμάτων.

Και αυτά τα δύο δυσχεραίνετες αντιμετώπισεως.

ΔΥΡΙΟ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

181
Jou

Η απόρρητη έκθεση Αβέρωφ για την οικονομία

ΤΟ ΠΛΗΡΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟ - Β' ΜΕΡΟΣ

Το κείμενο της «αυστηρώς απόρρητης» έκθεσης (δευτέρο μέρος) του κ. Ε. Αβέρωφ προς τον πρωθυπουργό κ. Γ. Ράλλη για την πραγματική κατάσταση της οικονομίας μας, όπως δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Εγνατία», έχει ως εξής:

8. Οι παρατηρήσεις της προηγούμενης παραγράφου δείχνουν ότι η δύσκολη κατάσταση της ελλη-

νικής οικονομίας δεν είναι δυνατόν να την θεραπεύσουμε αντιμετωπίζοντας μόνον εσωτερικά αίτια. Δείχνουν όμως συγχρόνως, εν συνδυασμό με όσα ανέφερα στις προηγούμενες σελίδες, ότι αν δεν βελτιώσουμε την επίδραση των εσωτερικών αιτιών, η κατάσταση μπορεί να γίνει προσηχώς πολύ πιο δύσκολη, και η θεραπεία της να είναι άκρωσ οδυνηρή. Τέτοια θα ήταν ασφαλώς και σήμερα η θεραπεία που θα μας σκευάζονταν εμπειρογνώμονες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου αν τους καλούσαμε τώρα, πράγμα που καθόλου δεν αποκλείεται να υποχρεωθούμε να κάνουμε αργότερα.

Πρέπει λοιπόν επιγόντως ν' αποφασίσουμε τα μέτρα τα οποία μπορούμε να λάβουμε. Τα περιορίζει έστωως, διά πολλούς λόγους, το ότι σε 3-6 μήνες θα έχουμε εκλογές. Παρά ταύτα υπάρχουν μέτρα και στρατηγική, που μπορούν να φέρουν αποτελέσματα, να συγκροτήσουν την κατάσταση, και σκόνη, και να την βελτιώσουν κάπως.

9. Επ' αυτών πρέπει επιγόντως ν' αποφασίσουν άλλοι ειδικότεροι από εμένα. Μία πολύ μικρή ομάδα εγκεκενμένων και πρακτικών τεχνοκρατών πρέπει να ερευνηθεί το θέμα αμέσως. Δεν υπάρχει καιρός για χάσιμο.

«Χωρίς εμπιστοσύνη ουδέν εστί γενέσθαι»

Προσωπικά διατυπώνω τα εξής:

1. Τίποτε δεν μπορεί να γίνει αν οι κάθε λογής φορείς της οικονομικής δραστηριότητας δεν αποκτήσουν εμπιστοσύνη στο μέλλον της οικονομίας και στην κυβερνητική οικονομική πολιτική. Όρος απαράβατος χωρίς εμπιστοσύνη ουδέν εστί γενέσθαι. Ουδέν μέτρον δύναται να αποδώσει. Για να επιτευχθεί αυτό νομίζω ότι χρειάζεται:

α. να επιμερώσουμε επί εθείας το κοινό περὶ των δυνατότητων και των ευνοϊκών προοπτικών της οικονομίας. Κάπως υποτονικά και με προσοχή, να το επιμερώσουμε και περὶ των σημερινών δυσχερειών, περὶ της ανάγκης όλων να εντεινουμε την παραγωγική δραστηριότητά μας, και να αποφύγουμε σπατάλες, ιδίως σε συντάγματα, και μη παραγωγικές δαπάνες.

β. να δημιουργήσουμε το κατάλληλο κλίμα δίνοντας ειμεις πρώτος, δηλαδή η Κυβέρνηση, το παράδειγμα με μία γενναία αντιπληθωριστική πολιτική να αναγγειλούμε, (μαζί με άλλα μέτρα περὶ των οποίων κατωτέρω) ότι, εξαιρουμένων των αφοροτών Προσοκεία, Υαρέυσεις και Αποστειύσεις, και των έργων υπό τελική αποπάρτιωση, περὶκόπουμε όλα τα έργα του Προγράμματος Επενδύσεων κατά 20%)

και ότι τα έργα των Αθηνών περιλάττονται κατά 30%)ο. (Σημεώνω αυτό για τα τελευταία γιατί προκάλουν μεγάλη όσο και γενική ψυχολογική επίδραση). Θα δηλώσουμε ότι όλα αυτά δεν εγκαταλείπονται, αλλά λόγω του πληθωρισμού ν' αποπάρτιωθούν λίγο αργότερα.

γ. να δηλώσουμε ότι θα ζητηθεί από όλες τις Υπηρεσίες του Δημοσίου και από όλους τους ελλειμματικούς Κρατικούς Οργανισμούς και Επιχειρήσεις να μειώσουν μέχρι τέλος τού έτους τα διοικητικά τους έξοδα κατά ένα μικρό ποσοστό, π.χ. οι μὲν πρώτες κατά 10%)ο, οι δε δεύτερες κατά 5%)ο.

11. Μία σ' αυτό το πλαίσιο σκέψην εκείνο που πρέπει να συζητηθεί στην Κυβερνητική Επιτροπή είναι η αντιστοσαρμολή στο κόστος τους, (ή εστὶ μερικώς) των τιμών των πετρελασιών. Θα αντιταχθεί ότι ο χρόνος δεν είναι κατάλληλος λόγω επικείμενων ελλογών. Πιθανόν όμως να μην είναι έτσι. Η αντιστοσαρμολή είναι πολύ σοβαρά επιλογολογημένη: λόγω αντιστιψήσεως του ελλογίου, το τελικό κόστος της ενέργειας (μιά για αυτό λόγω της ευατερίας χρήσεως της) είναι κατά 6 δραχμές το λίτρο σικωτέρα της τιμής πωλησεως της.

Θα εζητηθεί δι' όλων των μέσων, και τηλεοπτικώς, ότι η επιδότηση αυτή γίνεται ασ' ενός με έλσθή της οικονομικής καταστάσεως της χώρας, και ασ' στήριξη με χρηματα που τελικώς εθραίνων και τους εργοτας και τους μη έχοντας εργολογία.

Με αυτές τις δικαιολογίες και με τό παραδειγμα της κυβερνητικής αντιπληθωριστικής πολιτικής, πιστεύω ότι ο κόσμος θα δεχθεί αυτή την αλτήση.

Σύμφωνα με έκθεση του υπουργού Βιομηχανίας, αν πραγματοποιηθεί αυτή η αλτήση, θα έχουμε πρόσθετα 1.000.000 δραχμ. και επίδραση του γενικού τμηαρίθμου κατά 0,678. Αν ελσφεί της αλτήσεως το ιτηέλι λογω του ρόλου του εκ της οικονομίας, αλλά προστεθεί και το μαζούτ, τα πρόσθετα έσοδα συνολικά γίνονται 10,5 δισ. και η όλκτη επίδραση του τμηαρίθμου 1,066.

Ελωρω σπαιρος ποτιμώτερο να έχουμε την ελκονομηση των 10 δισ. δραχμ. να έχουμε μια κάπως ελζωγότερο ψεύτικη οικονομία, και να δώσουμε ένα δείγμα σέναςας ελγικαντικής πολιτικής παρά να έχουμε τον τμηαρίθμο του 1981 στα 20 ή 21, αντί να τον έχουμε στα 21,066 ή στα 22,066.

Ανεπορκη τα στεγαστικά οσνεια

111. Μία ελαφρά ανάκαμψη φαίνεται να σημειώνεται στον οικοδομικό τομέα ο οποίος είχε πολύ πληγεί, ο οποίος επηρεάζει σημεύσιστα πολλές βιοτεχνικές δραστηριότητες (και δεύτερευόντως βιομηχανικές) και ο οποίος είναι συνήθως το πεδίο που δοθηκε γρηγορότερα την ανωθέριμανση. Η ελαφρά αυτή ανάκαμψη αρμοδίως λυγουν ότι οφείλεται στην προ ολίγου καιρού αποφα σθεύεια νέα πολιτική στεγαστικών δαπέτων. Για πολλούς λόγους πιστεύω ότι η πολιτική αυτή πρέπει να συμπληρωθεί. Τα ανώτατα όρια των στεγαστικών δαπέτων (900.000 δραχμ.) είναι, με τα σημερινά επίπεδα των τιμών, ανεπαρκή. Επιτρέπουν την ανοικοδόμηση ενός ή δύο δωματίων. Πρέπει να συμπληρωθούν ως εξής: όταν πρόκειται για αγορά σκινήτου ή για ανέγερση προς βιοκατοίκηση: α) Για τους οικισμούς που έχουν μέχρι 10.000 κατοίκους να αυξηθούν εις το διπλάσιο. Για τις πόλεις που έχουν 10.000 κατοίκους έως 30.000 κατοίκους εις το διπλάσιον, για όλες τις άλλες πόλεις πλην Αθηνών, Πειραιώς, Θεολονίκης κατά 70%)ο. Για τις τρεις μεγάλες πόλεις κατά 35%)ο.

β. Τα νέα αυτά ανώτατα όρια θα αρμοδίως λυγουν κατά ένα μικρό ποσοστό, π.χ. 10%)ο ή

15%)ο) διὰ κάθε τέκνο του δαπέτωμένου.

γ. Οι δόσεις ελσφλήσεως θα κλιμακωθούν έτσι ώστε να είναι μικρότερες κατά τα 2-3 πρώτα έτη.

δ. Πρέπει να ερευνηθεί τι περιπου αποδίδει η φορολογία των ελκονομικών, τα οποία είναι αξίας μικρότερες των Χ εκατομμυρίων δραχμ. (π.χ. των 5 ή 7 εκατομμυρίων). Αν η απόδοσις είναι μικρή πρέπει να καταργηθεί. Πρέπει να μειωθεί για μία άλλη κλίμακα και να διατηρηθεί ή και να αυξηθεί για τα βιοκατοικώμενα μεγάλης αξίας. Διότι διὰ λόγους προφανούς, τέτοια φορολογία σπαιρείται ηθικής δάσεως και διότι η κατάργηση - μείωση θα ενθαρρύνει την απόκτηση ιδιοκτητού στέγης.

Τα ανωτέρω μέτρα θα εξυπηρετήσουν κυρίως τις οικογένειες των μικρών και μεσίων εισοδημάτων για ν' αποκτήσουν (ιδίως στις επαρχίες) δική τους στέγη. Δηλαδή παράλληλα προς οικονομικούς, εξυπηρετούν και ειμεις κοινωνικούς σκοπούς.

1V. Άλλο μέτρο κοινωνικό και οικονομικό χρήσιμο είναι το εξής: Να δημιουργηθεί στην Τροπία της Ελλάδος η καταστημένη σ' αυτήν, στην ΑΤΕ και στην Εθνική, ειδική

υπηρεσία που θα προκοδοθηθεί επιχικώς με δισ. δραχμές. Η αρμοδίότης της (λεπτομέρειες προς καθορισμόν) να χορηγεί δάνεια μέχρι Χ εκατομμυρίων (π.χ. 50) μακρας διαρκείας ελσφλήσεως (π.χ. 15 ετών) και ελαφρικά χαμηλάτα σε αποφοίτους Ανωτάτων ή Μέσων Τεχνικών Σχολών (Σιέτανίδειος, ΚΑΤΕΕ) που θα τα ζητούν βάσει κλητέων οι οποίες θα αποδεικνώνουν ότι η επίτηψη που θα δημιουργηθούν θα ελζει ασφαλή παραγωγικότητα. Εκτός των άλλων ωφελημάτων, τούτο θ' αποτελέσει και ουσιαστικό κίνητρο επέκτησης της στροφής προς την γενική εκπαίδευση. Ο τυχόν ισχυρισμός ότι τα ανωτέρω μέτρα θα δημιουργήσουν πληθωριστικές πιέσεις, δεν είναι ισχυρός. Διότι θα καταργηθούν παράλληλα άλλες πιέσεις σαφέστερα πληθωριστικές και διότι με τα ανωτέρω μέτρα θα επιτύχουμε εκτός των ψυχικών ικανοποιήσεων και κοινωνικών ελγυλιανών, ασθεύριμανση πολλών δραστηριοτήτων (τεχνικών, οικοδομικών, ασθώνων υλικών, ελκουργικών, εμπεταιρικών, βιοτικών, ελκουργικών, τοιμαπέοιων, κλπ) και πολλών άλλων. Εν όμει της υφέσεως που ελκρημείθα και της επιδούσεως επιτηρίας, ο πληθόν ισχυρισμός περί πληθωριστικών πιέσεων ανιστρέφεται πλήρως.

Να μειωθούν τα επιτόκια

Ν. Μέτρο γενικής φύσεως που επιβάλλεται να ληφθεί για την αναθέρμανση της οικονομίας είναι η μείωση των επιτοκίων. Πιθανόν κατά 30%. Με τα σημερινά επιτόκια ούτε μικρές ούτε μεσαίες επιχειρήσεις μπορούν να σταθούν, ούτε κανείς σοβαρός άνεργος πολίτης να κάνει επενδύσεις που μάς είναι απολύτως απαραίτητοι. Με αυτά τα επιτόκια ο αριθμός των λεγομένων προβληματικών επιχειρήσεων ή των επιχειρήσεων που πρέπει να θγούν σε πλειστηριασμό, θα βραδί αυξανόμενος. Είναι και η πλευρά αυτή (ανεργία, ψυχολογικοί αντίκτυποι) πάρα πολύ σοβαρά, λόγω του αριθμού αυτών των επιχειρήσεων.

Φόβος μήπως αυτό το μέτρο προκαλέσει μείωση των καταθέσεων πιστεύω δεν υπάρχει. Οι καταθέσεις με τα σημερινά επιτόκια — μείον τρεις μονάδες — αποτελούν αριστήν αν μη μοναδική τοποθέτηση. Ποιά μετοχή εισηγμένη ή όχι στο Χρηματιστήριο, δίνει τέτοιο εισόδημα; Που σκίτητο όταν όλα τα σκίτητα φορολογούνται εαυτάτα; Που άλλο εισόδημα είναι εντελώς αφορολόγητο; Που καλύτερα θα τοποθετήσει την αποταμίευση του ο καταθέτης, ή ο τυχερός (και πιθανόν φοροφυγός) επιχειρηματίας ή επαγγελματίας.

Κίνδυνος ν' αποσυρθούν καταθέ-

σεις διά να σταλούν εις το εξωτερικό όπου οι τόκοι είναι τώρα υψηλοί, επίσης νομίζω ότι δεν υπάρχει. Ειδικός, προσωπικός μου παρατήρησις τα ελάχιστα: ετή εξαγωγή κεφαλαίων ήταν πολύ εύκολη και έγιναν πολλές. Όποιοι ήταν να βγάλει χρήματα στο εξωτερικό τα έβγαλε. Και θα υπαρέσουν ακόμα μερικά με αθήματα αξιόλογα κέρδη που θα εξακολουθήσουν να τα βγάζουν οποιοδήποτε κι αν είναι το πραγματικό επιτόκιο. Οι υπόλοιποι, σχεδόν όλοι, με τα σημερινά επιτόκια μειωμένα κατά 2-4 μονάδες, θα καταθέτουν στις τράπεζες τα χρήματά τους και δεν θα τα στέλνουν στο εξωτερικό. Τους συγκρατεί ο φόβος των κυρώσεων, ο φόβος της απώλειας κατά την αποστολή, ο φόβος ότι δύσκολα θα ελέγγουν περιουσία που θα έρρισκεται μακριά και το αφορολόγητο της εδώ καταθέσεώς τους. Άλλωστε τα άτομα που καταθέτουν σε τράπεζες έχουν άλλη νοοτροπία από εκείνους που στέλνουν χρήματα έξω.

Αποδέχομαι απλώς τις απόψεις και σκεπτόμασται επιπλέον και τούτο: ότι

πολύ μεγάλο μέρος των καταθέσεων είναι υποχρεωτικές και δεν προέρχονται από ιδιώτες. Για όλους τους λόγους που αναφέρονται σε τούτη την παράγραφο θεωρώ ότι η μείωση των επιτοκίων κατά τρεις μονάδες είναι επιβεβλημένη και επιθυμώσα.

10. Για την τόνωση της εμπιστοσύνης προς το Κράτος και για ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, επιβάλλεται όπως το ταχύτερο το Δημοσίο εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του έναντι των πολιτών. Είναι αδύνατο με προγραμματισμένη ή μη άρνηση υπογραφής κάποιας αποφάσεως ή ενός εντάλματος, να σταλείται ή προς πολλούς κατασβολή υποσημμένων. Αυτή είναι η περίπτωση διαφόρων επιδοτήσεων γεωργικών προϊόντων και των επιδοτήσεων εις την εξαγωγή. Και το πράγμα φθάσει εις περιπτώσεις βέβαιου του παραλόγου όταν ο πολίτης διώκεται δι' ορκυίας προς το Δημοσίο ή το ΙΚΑ ενώ έχει λαμβάνειν από το Δημοσίο.

Κλονίζεται η εμπιστοσύνη

Υπό αυτές τις συνθήκες δεν μπορούν να αληθεύσουν εξαγωγές (απαραίτητες εν τούτοις) που ξεκίνησαν με ανακαρπυμένους υπολογισμούς. Το θέμα αυτό πρέπει να ρεθμοθετηθεί αμέσως. Συμφωνισμός οπατήσεων με υποχρεώσεις προς το ΙΚΑ όπως ζητούν ενδιαφερόμενοι, λείπει το θέμα για τους ενδιαφερόμενους όχι, όμως, για το Δημοσίο. Για το Δημοσίο σπύλωσ αλλάζει τον δικαστή γιατί το Δημοσίο θα ανακαθεί να κλύψει το έλλειμμα του Ι.Κ.Α. Πάντως, άμνηση λύση επιβάλλεται σ' όλο αυτό το θέμα της μη εκπληρωστικής υποχρέωσης του Κράτους. Διότι έτσι για την εθνική παραγωγή στρέφονται σ' ελπίες οι νόμοι και οι κεραιρητικές αποφάσεις. Είναι περίπτωση που πολύπλευρα και πλήρως δικαιώνεται τους δανεισμούς του Δημοσίου από Τράπεζες, τρέφουν προς το παρόν δεν υπάρχουν υγιέστερες λύσεις.

11. Άλλα μέτρα, ελαφρώς ελεγχιατικά και εξ άλλων ενισχυτικά της εμπιστοσύνης, θα μπορούσαν να θγούν.

Πλην ενός όμως — περί του οποίου αμέσως κατωτέρω — νομίζω ότι για αυτά καλό θα ήταν να αναμενόμεν τις εισπλήσεις ειδικών οι οποίοι θα πρέπει να εισηγηθούν συλλογιστικά.

Μεγάλο θέμα το οποίο δεν θγιν στην παρούσα Εκδίση είναι εκείνο των μέτρων που θα μπορούσαν να ληφθούν σήμερα για την τόνωση της γεωργικής παραγωγής και παραγωγικότητας.

Το θέμα αφορά μία από τις κυριότερες έσσεις της υλοίας οικονομίας. Σπάνιες είναι οι χώρες στον κόσμο που χωρίς καλή — ισχυρή γεωργία, έχουν έπισητη — ισορροπημένη οικονομία. Σε μάς αυτό ισχύει ακόμα περισσότερο γιατί η δουλή της δικής μας οικονομίας όσο και αν δεν κινδύνη, εξακολουθεί να είναι επιπαθής. Για το μέτρο υπέρ της γεωργίας έστειλα από τις πρώτες ημερές της αναλήψεως των νέων καθηκόντων μου το συνημμένο σημείωμα σι αρμοδίας παράγοντες.

Αναμένω να μου υποδειχθούν και άλλα.

Είναι πολύ δύσκολη η κατάσταση

12. Συμπραγματικά, η κατάσταση είναι πολύ δύσκολη. Αλλά συμμάχουσα ακόμα. Οι δυνατότητες του τόπου είναι μεγάλες. Η επιχειρηματικότητα των Ελλήνων, επίσης, οι προοπτικές της ΕΟΚ τώρα αρχίζουν να ανοίγουν. Η εμπιστοσύνη και κάποιος ενθουσιασμός των πολιτών χρειάζεται.

Υπάρχει ίσως και σ' αυτόν τον τομέα μία ελαφρότητα ανάκαμψης. Αλλά ο καιρός κάθε άλλο παρά κεραιμένη. Η ανασηή — λόγω εκλογών ή άλλων αιτιών, δουλεία εις έθρος της εμπιστοσύνης, εις έθρος μας. Η εμπιστοσύνη για να ζήσει χρειάζεται τροφή.

Θεωρώ πολύ χρήσιμη, ίσως απαραίτητη, την εντός περιπου μίας εβδομάδος εξαγγελία και άμμο εφαρμογή μιας δεσμής μέτρων και ειδικότερα των ακόλουθων:

1. Την κεραικοπή του Προγράμματος Επενδύσεων.
  2. Τη μείωση δασμών κατά 10% και 50%.
  3. Την ανάπτυξη των ορίων των στεγαστικών δασμών.
  4. Τη μείωση των επιτοκίων των καταθέσεων.
  5. Τη δημιουργία Ταμείου Αναπτύξεως εις όφελος τεχνικών.
  6. Το συμφηφισμό οφειλών του Δημοσίου προς πολίτες, με οφειλάς αυτών προς το Δημοσίο και το ΙΚΑ.
  7. Τα μέτρα υπέρ της Γεωργίας (συνημμένον).
  8. Την εξισορρόπηση (μερικώς έστω) κόστους και τιμής πωλήσεως ενέλιξης και μαζούτ.
- Είμαι απολύτως έββασος ότι αυτά τα μέτρα θα έφερναν ανερώως και ταχύτερα μια ριζική αλλαγή στη φοβιόμνη σήμερα οικονομία μας.

Όλα όσα πρότεινα ανωτέρω — τα οποία φυσικά είναι δεκτικά και τροποποιησών — αποτελούν μικρές, μικρές λύσεις, ειδικών παραμέτρων ενός πολύπλοκου, μεγάλου και δυσχεροτάτου προβλήματος. Θεματικές όμως, συνολικές λύσεις, δεν υπάρχουν. Το ζήτημα είναι να έρούμε πολλές μερικές λύσεις που να συμβάλλουν λίγο, έστω ελάχιστα σε βελτώσεις. Το έββασμά τους θα είναι υπολογισμοί. Και προ πάντων θ' αποκαταστήση την εμπιστοσύνη των πολλών που εν δραστηριοποιηθούν μόνον κατόπι μπορούν να διορθώσουν την κατάσταση.

Εφβάσαμε όμως πολύ χαμηλά. Είναι ανάγκη να ενεργήσουμε αμέσως. Άλλα μέτρα, εφ' όσον μας προταθούν κατάλληλα (και έξρω ότι υπάρχουν) θα μπορούσαν να εξαγγελθούν προς το τέλος του μηνός.

Κι αν όλα αυτά αλλάζουν πράγματι την ατμόσφαιρα, τότε μπορούμε, απευθυνόμενοι στις παραγωγικές τάξεις να κάνουμε το ελάχιστα. Να προτεινόμε όπως συμφωνήθη, μέχρι τέλος του έτους, ένα πάγωμα τιμών και μισθών ημερομισθίων, που θ' αλλάζουν μόνο κατά τη αναλογία που θ' αλλάζουν οι τιμές των πετρελαισιών και φυσικής του δικού γονδρικής πωλήσεως εισαγομένων ειδών.

Κατά την προσωπική μου γνώμη σι τα περισσότερα των ανωτέρω δεν γίνου αμέσως τώρα, μετά 6 μήνες θα ζήσουμε με πολλές οδύνας. Αντιθέτως, αν γίνου, η κατάσταση θα βελτιώση σαφώς.

Υπογραφή
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΒΕΡΩΣ - ΤΟΣΙΤΣΑΙ
Β' Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως
Υπουργός Εθνικής Αμύνης